РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 18-го серпня 1917. Ч. 97. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, August 18, 1917. No. 97.

МИРОВЕ ПРЕДЛОЖЕНЄ ПАПИ.

НОВИЙ НАСТУП ФРАНЦУСЬКО-АНГЛІЙСЬКИХ ВІЙСК. — 1.800 ПОЛОНЕНИХ НІМЦІВ.

В Молдавії румунсько-російські війска уступили за Серет. — Втратили 6.500 полонених.

БУВШИЙ ЦАР І ЙОГО РОДИНА В ДОРОЗІ ДО ТОБОЛЬСКА (НА СИБІРИ).

Вісти з України.

Український полк.

В Чернигові зформував ся і зорґанізував ся „2-гий національний полк імени Гетьмана Петра Дорошенка". Вибрано делеґатів до ради військових депутатів чернигівського ґарнізону. Чутки й провокаційні брехні про майбутні нібито антисемітські та антиінтелїґентські виступи Українців припинились. Місто заспокоєне.

Лохвицька „Просьвіта".

В Лохвиці, полтавської ґубернії, відбули ся загальні збори товариства „Просьвіта". Голова ради, д. Михура, закликав усіх жертвувати на національний фонд.

Манїфестація.

В селї Успенівцї, александрівського повіту, на Катеринославщині, відбулась українська манїфестація. Селяни мають охоту заложити товариство „Просьвіта". Селянська спілка в Успенівцї вже заложена.

Предківська простота чи жорстокість?

В селї Берестовці, борзенського повіту, на Чернигівщинї, зявив ся новий, трохи чудний звичай. Дрібних справ до судії не несуть, а порішають самі. Украв чоловік сало — от і примусили його в неділю ходити по селї з мішком, а сільська адміністрація йде за ним та вигукує: „Дайте йому сала, бо він на нього ласий!" Украв другий плуг. У неділю (якраз коли людий на улиці богато) злодій мусів носити на собі плуг по всім селї.

Українські військові віча в Петроґраді.

В чотирох петроґрадських ґвардійських полках відбули ся віча при участи кількох тисяч людий на кождім. Віча пройшли в піднесенім настрою. Після віч в сих полках позакладались українські клюби.

В українській фракції ради селянських депутатів.

У Петроґраді відбуло ся засїдане української фракції ради селянських депутатів, на якім делеґати Одинець і Ковалевський зробили доклади про завданя сучасного моменту. Звістка про **призначене трох корпусів для Українців** викликала бурю оплесків. Ковалевського і Одинця щиро витали.

Арешт архимандрита Віталїя.

З наказу ґенерала Брусїлова арештовано відомого чорносотенника архимандрита почаївської лаври Віталїя за те, що він їздив по фронті та вів чорносотенну аґітацію. Віталїя привезли до Киева і залишили в Михайлївськім монастири під доглядом.

Радомисль (на Київщинї).

Дуже трудно було нам подати відомости з українського житя у нашім місті через брак часу в останні горячі дни. Отже хоч тепер подаємо коротеньку історію українського руху у нас від початку волї.

Дня 23. марта були перші збори місцевих Українців; порішили заснувати у Радомислі „Просьвіту". Дня 4. цьвітня було впоряджено українське сьвято в місті, на яке прибуло богато селян з близших сіл; видано було ґазету на сей день — „Памятка селянам"; було велике віче; говорили українські промови; у театрі була безплатна вистава „На перші гулї"; по улицях ходили манїфестанти з українськими прапорами. Дня 6. цьвітня в Києві на зїзді був представник від Радомисля д-ій Нечипоренко. Український рух перекинув ся і на село; дякуючи надзвичайній енерґії представника Укр. Центр. Ради, д-ія Марченка, село у нас зорґанізовано в українськім напрямі. Факти такі:

1) Селянський зїзд повіту цїлком приєднуєть ся до плятформи Ц. У. Р. і вибрав за помічників комісаря сьвідомих Українців, дд. Марченка та Діденка.

2) Виконуючий комітет при повітовім комісарови в більшости зі сьвідомих Українців; Євреї, Поляки та робітники мають по одному представникови.

3) Загальне земське зібране вибрало земську управу теж зі сьвідомих Українців на чолї з д. Мандрикою.

4) Харчова управа в більшости українська. Крім того д-ій повітовий комісар та начальник повітової міліції — Українці: дд. Карбовський та Мізерницький. У місті корисну працю провадить „Просьвіта", яка 4. мая впорядила великий вечерок; народу на вечерку було сила; „Просьвіта" придбала собі широке співчуте. Тепер на Зелених Сьвятах „Просьвіта" впоряджала „День Національного Фонду", про який докладні відомости подамо. Серед учеників місцевої ґімназії заснував ся гурток для вивченя української мови. Земське зібране 14. мая асиґнувало 3.000 рублів на відкрите паралельної кляси — першої при місцевій ґімназії, але з умовою, що навчане у сїй клясї буде провадити ся українською мовою. Заснував ся у нас також відділ української селянської спілки. Так, в загальних рисах, проявляє себе український рух у нашім місті і повіті. „Темні сили" загнано у темний куток. Не чувати щось нїчого нї про „общероссовъ", нї про югороссовъ", нї про „тоже малороссовъ".

Дай Боже нїколи не чути!

Б. Білецький, голова „Просьвіти".

Місточко Городище (на Київщинї).

Велика хвиля національного руху захопила і наше маленьке місточко: з перших часів у нас, під проводом д-ія Данила Граділенка була заснована „Просьвіта", до котрої зараз записало ся богато селян та справжньої української інтеліґенції. На превеликий жаль, не дивлючись на таке горяче захоплене рідною справою, є одначе й до сього часу чимало людців, які мабуть ще й доси уявляють з себе так званих „малоросов", бо поставляють ся занадто вже неприхильно до сього руху. Але, не дивлячись на се, „Просьвіта" має вже власне мешкане, гарну українську бібліотеку, де кождий, навіть не член товариства, може брати всякі книжки для читаня та кошти, потрібні для безплатних народних вечерків, лекцій і вистав. Головний прибуток дають „Просьвітї" гарно улаштовані вистави українського аматорського гуртка, котрий вже більше трох років істнує у Городищи і тепер цїлком приєднав ся до „Просьвіти". Сими часами було вже виставлено: „Дай серцю волю, заведе в неволю", „Хмара", „По ревізії" і т. и., а надалї готуєть ся до вистави вечір-концерт памяти Т. Г. Шевченка з його-ж пісень та поем. Теж є на меті цїла низка вистав з творів Грінченка, Кащенка та Винниченка. Богато-богато цікавих думок та бажань покладено в основу „Просьвіти", та, на великий жаль, не всї вони швидко можуть здійснити ся, не всї можуть зробити ся фактом, бо бракує головного: людий, людий щирих, ідейних, палких, котрі найбільше пильнували би сеї справи, нема; всї вони покликані до війска. Дуже було би бажане, щоб київська „Просьвіта" взяла на себе працю та зеднала нас, надсилала нам інструкції щодо артистичної та лекційної справи, взагалї — була нашим добрим провідником по широкій вільній дорозї осьвіти наших темних, визволених з неволї людий.

М. К-ий.

(„Нова Рада").

МИРОВІ ЗМАГАНЯ.

Президент Вілсон одержав уже урядовий зміст мирового предложеня папи.

ВАШІНҐТОН, 16. серпня. — **Урядовий зміст мирового предложеня папи надійшов нинї до департаменту для заграничних справ за посередництвом лондонського правительства.**

Секретар Ленсінґ передав мирове посланиє папи президентови Вілсонови.

Правдоподібно мирове предложенє папи буде відчитане завтра на засїданю кабінету і буде переведена над ним дискусія.

З урядових кругів доносять, що американське правительство здержить ся з відповідию, доки не дадуть відповіди инші союзні держави.

Аліянти проти мира під теперішну пору.

ЛОНДОН, 16. серпня. — Мирову ноту папи принято без великого заінтересованя. **Всякі мирові предложеня вважають тут за передчасні.**

Загально припускають, що відповідь аліянтів буде відмовна. Богато залежить однак від становища, яке займе Росія. Побоюють ся, що нота папи може викликати в Росії нові змаганя до мира.

Держави аліянтів не хочуть дати дозволу делеґатам на виїзд до Стокгольму.

ЛОНДОН, 15. серпня. — **Анґлїйське правительство заявило, що не видасть пашпортів делеґатам, вибраним на мирову конференцію в Стокгольмі.**

Правительство заявило, що робить се в порозуміню з прочими союзними державами. Правительство анґлїйське одержало запевнене від правительства італійського, французького і бельгійського, що вони також не видадуть пашпортів делеґатам на конференцію в Стокгольмі.

Керенський не є противний конференції соціялістів в Стокгольмі.

ВАШІНҐТОН, 16. серпня. — З Петроґраду доносять півурядово, що президент кабінету, Керенський, заперечив вістку, неначе би він мав заявити перед французьким міністром Томасом, що він особисто є противний конференції в Стокгольмі. Противно, він вважає її за дуже важну, і вона мала би ще більше значінє, коли би російські війска були пійшли наперед.

Керенський заявив, що опозиція зі сторони правительства аліянтів, які ставлять перешкоди у висланю делеґатів на конференцію, дає оруже в руки Німців.

НА СХІДНІМ ФРОНТІ.

Німці здобули примісток над Серетом і взяли понад 3.000 полонених.

БЕРЛІН, 15. серпня. — Німецький рапорт звучить:

„**АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА:** Над горішним бігом Серету (в околиці Залозець) і над Збручем перестрілка артилерії не устає. На полудневий схід від Тернополя відбито напади неприятеля, який уживав до сього панцирних самоходів.

„**АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА:** На полудне від ріки Тротус неприятель робив великі зусиля, щоби при помочи наступу крити відворот другої армії румунської і четвертої армії російської. Всі напади відбито. Союзні війска перейшли поза Совею.

„**АРМІЯ МАКЕНЗЕНА:** Союзні війска переслїдують в північно-східнім напрямі неприятеля, який утїкає по обох сторонах ріки Путни.

„**Над Серетом здобули німецькі війска примісток Бальтарету, якого неприятель боронив з великою завзятостию.**

„**Крім величезних втрат, які потерпіли в людях румунські і російські війска в кровавих битвах над Серетом і в горах, союзні війска взяли понад 3.000 в полон і здобули кільканайцять тяжких гармат та велике число машинових крісів".**

Битва в околиці Окни (Румунія).

ПЕТРОГРАД, 15. серпня. — Російський рапорт звучить:

„На боевім фронтї коло Вильни і Тернополя воєнні операції змагають ся.

„**В околиці Окни (в Румунії) битва скінчила ся незначними успіхами для неприятеля, якому по ряді сильних наступів вдало ся остаточно заняти верхи гір, котрі тягнуть ся сім миль на захід від Окни.**

„В долинї ріки Касінолой румунські війска відбили напад неприятеля.

„В напрямі Фокшані вчера неприятель не відновляв жадних нападів".

Російсько-румунські війска уступили за Серет. — 3.500 полонених.

БЕРЛІН, 16. серпня. — Німецький урядовий звіт звучить:

„**АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА:** Положенє не змінило ся.

„**АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА:** В горах на полудне від ріки Тротус союзні війска зломили в кількох місцях опір неприятельських задних сторожий.

„**АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: На північ від Стракані і Панчію пруські і баварські полки відбили численні напади румунських і російських війск. Над Серетом союзні війска прогнали неприятеля на лївий берег ріки.**

„**В протягу вчерашного дня полонено 54 офіцирів, між тими кілька Французів, і 3.500 жовнірів. Воєнна добича складаєть ся зі 16 гармат і поверх 50 машинових крісів".**

Відворот російсько-румунських війск.

ПЕТРОГРАД, 16. серпня. — Російський ґенеральний штаб доносить про відворот румунських війск на лінію Совея-Монастириск-Волошкані. Російські війска під напором неприятеля уступили на лінію Мунчелюй-Монас. Румунські війска в околиці Фокшані перевели відворот в напрямі Мовіліци.

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ:

Наступ війск аліянтів у Фляндрії. — 1.800 полонених Німців.

ЛОНДОН, 16. серпня. — Урядовий рапорт звучить:

„**О год. 4.45 пополудни війска аліянтів розпочали наступ на широкім фронтї на схід і північ від Іпру.**

„На лївім крилї французькі війска посунули ся здовж шляху, який веде з Діксмюд, аж до примістка Драйґрахтен.

„**В центрі анґлїйські війска здобули село Лянґемарк і посунули ся відтак пів милї поза село.**

„На правім крилї боротьба тривала до пізного вечера. Неприятелеви вдало ся відзискати становища, які ми були здобули попередного дня.

„**Точного числа полонених годі ще подати. Дотепер начислено 1.800 полонених Німців, між тими 38 офіцирів. Також здобуто кілька німецьких гармат".**

В РОСІЇ

Ухвалено відложити Установчі Збори.

ПЕТРОГРАД, 16. серпня. — **Нинї ухвалено відложити Установчі Збори на пізнїйше.**

Головною причиною відложеня Установчих Зборів є та обставина, що було би річию неможливою, аби жовніри, які находять ся на боевім фронтї, могли віддати свої голоси на послів до Установчих Зборів.

Карність в російській армії буде небавом цїлковито привернена.

ПЕТРОГРАД, 16. серпня. — Савенков, заступник міністра війни, заявив, що карність в російській армії буде небавом цїлковито привернена і армія буде сильнїйша нїж колинебудь передтим.

У військових кругах висказують надію, що російська армія буде вже в короткім часї в станї розпочати воєнні операції проти Німців на більші розміри.

Засланє бувшого царя на Сибір.

ПЕТРОГРАД, 15. серпня. — **З півурядових жерел доносять, що бувший цар і його родина будуть переведені з палати в Царськім Селї і заслані в місто Тобольск (Сибір).**

(**Тобольск** лежить в західній Сибіри і числить около 20.000 мешканців. В давнїйших часах Тобольск був осідком централї адміністраційних властий для засланців. Тобольск лежить далеко від зелїзничого шляху. Одинока комунїкація, яка лучить Тобольск зі зелїзницею, є при помочи ріки. Зима в Тобольску є незвичайно строга).

Відїзд царя і його родини відбув ся тайно.

ПЕТРОГРАД, 15. серпня. — Лише місцеві військові і цивільні урядники, яких спеціяльно прислано до Царського Села з Петрограду, були сьвідками відїзду царя і його родини.

Зразу було в плянї зарядити відїзд царя досьвіта, однак призначений до сього поїзд прибув кілька годин пізнїйше. Замісць царського поїзду, в якім цар прибув в марті з Могилева до Царського Села, прислано звичайний поїзд, зложений з трох возів до спаня, одного воза реставраційного і трох возів третої кляси. Крім того був присланий ще другий поїзд, призначений на пакунки і для 50 людий служби, які будуть товаришити цареви на засланю.

Цар Николай виглядав дуже пригноблений. Зате цариця, здавало ся, тїшила ся з приводу сеї зміни.

Надзвичайні средства осторожности.

Справа вимагала, щоби заряджено надзвичайні средства осторожности. Тому і сторожа, яка була уставлена здовж дороги, котрою переїздив цар з Царського Села до зелїзничої стації, не складала ся з якогось одного полку, але її творили найпевнїйші жовніри, вибрані по 11 з кождого батальону, які стоять залогою в Царськім Селї.

В годину по приїздї поїзду цар опустив царську палату. Не відриваючи очий від землї, він усїв до автомобілю. Цар мав на собі мундур полковника без ніяких відзнак. В його товаристві находили ся кн. Долґоруков і бувший міністер царського двора, гр. Бенкендорф.

За царем слїдувала цариця Александра в товаристві своєї приятельки, гр. Наришкін, і чотирох дочок. Вкінци всїв колишний наслїдник престола, Алексій, в товаристві моряка Деревенка, свого невідступного товариша.

(Продовжене на сторонї 3-тій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	в Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4. місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилі.

„Америка-Ехо" (ч. 33) помістила статю: „Українська держава", підписану Юзефом Савіцким.

Автор здержусть ся над недавною ухвалою українського конґресу в Києві, щоби в склад України війшли 10 ґуберний. Згадуючи, що в склад України мають війти також ґубернії таврійська і бесарабська, автор пише:

Тут представники України виказали бридкий апетит на чужу власність, зачисляючи до України ґубернію таврійську, маючу величезну більшість населеня татарського, і Бесарабію, числячу 78% румунського населеня, прямуючого до злуки з Румунією.

Се безпідставний напад автора на представників України. Українці, жадаючи прилученя Таврії і Бесарабії до України, мають на се оправдані претенсії. Українці мають до Таврії претенсії тому, бо українське населенє творить там релятивну більшість (Українці 42%, Москалі 28%, Татари 13%, Німці 5%, Жиди 5%, Болгари 3%, Вірмени 1% і т. д.). До Таврії отже Українці мають повні претенсії.

Щодо Бесарабії то Українці, жадаючи її прилученя до України, мотивують справу тим, що українські округи ділять Бесарабію від Румунії. Впрочім Українці годять ся на плебісцит; нехай населенє Бесарабії через загальне голосованє скаже, до кого воно хоче належати. Тут Українці приміни ли ся до демократичних засад.

Можливо, що п. Савіцкий переочив у телеґрамі ту стрічку, де говорить ся власне про референдум бесарабського населеня і тому кинув представникам України в очи закид, що вони мають бридкий апетит на чужу власність. Чужої власности ми не хочемо і по неї рук не простягаємо. Схоче Бесарабія належати до України — добре, а не схоче — друге добре. Але в кождім разі представники України вислухають голосу народу!

Дальше п. Савіцкий говорить, що Українці мешкають збитою масою в деяких повітах ґродненської, курської і вороніжської ґубернії, котрі належалоб ся жадати прилучити до України.

А при кінци читаємо таке:

Повстане півнезалежної України є справою важною, головно для Поляків, між котрими є значний процент, що уважають ґубернію волинську, подільську і київську **за** часть Польщі; — **тимчасом треба з того рішучо зрезиґнувати;** а крім того Україна, оперта о Росію, упімнеть ся о Русь галицьку, буковинську і угорську, а навіть **о повіти:** влодавський, холмський і грубешівський з Холмщини.

В 14-столітю Польща з легким серцем позбула ся своїх корінних земель — Шлезка і Поморя, а посунула ся на схід у землі руські. **Нині на сході нема для Польщі найменьших виглядів удержаня;** треба отже звернути очи на захід і старати ся видерти нашу ретельну власність, яка є у швабських кіхтях.

Автор повисших стрічок прийшов, як видно, до переконаня, що даремно Полякам витрачувати силу в боротьбі з Українцями. Український нарід показав свою орґанізаційну силу і польську навалу він відопре.

Коли би всі Поляки так думали, як автор статі в „Америці-Ехо", і занехали свою безкорисну боротьбу з Українцями, то побачилиб, що їх сили у боротьбі з Німцями збільшилиб ся у двоє.

ВІДОЗВА ПАПИ В СПРАВІ МИРА.

Відозва папи римського, Венедикта XV., видана дня 15. с. м. до всіх воюючих держав, звучить:

До правителів воюючих народів!

Коли від початку нашого Понтифікату поширили ся страхітя грізної війни по цілій Европі, ми мусіли мати на увазі три головні річи:

Задержати цілковиту безпартійність супроти всіх воюючих так, як се пристоїть спільному отцеви, котрий всі свої діти огортає однакою любовю;

постійно пробувати робити все добре, що лише зробити дасть ся, і то без огляду на особу і без ріжниці на віру і народність так, як се нам приписує найвисший духовний уряд і за що ми перед Христом є відповідальні;

не пропустити нічого такого, що лежить в нашій силі, а що може причинити ся до покінченя страшної війни, в сей спосіб, що ми пробували вплинути на народи і їх правителів, аби вони ставили більше умірковані услівя і прискорили чесне приняте справедливого і тривалого мира.

Хтонебудь через сї три болючі роки, що якраз проминули, слідив точно за нашою роботою, сей може легко переконати ся, що ми все позіставали вірні нашій постанові щодо цілковитої безпартійности і щодо нашого становища, що ми не переставали напоминати народів і воюючих братів, аби вони були знова братами, хоч може не все, що ми зробили, аби лише осягнути сю благородну ціль, дійшло до відома загалу.

З кінцем першого року війни дали ми воюючим народам дуже живі упімненя, а дальше вказали їм дорогу, якою мусить ся пійти, щоби дійти до мира, котрий був би для всіх чесний і тривалий. **Однак на нещасте нашого поклику не вислухано.** Війна протягнула ся два дальші роки зі всіми своїми страховищами. А навіть стала вона ще грізнійша і прибирає щораз більші розміри на земли, на мори і у воздусї. Знищенє і смерть спадають на безборонні міста, на тихі села і на невинних мешканців. І тепер можна собі представити, о скільки збільшать ся терпіня всіх, коли до трилітної війни додасть ся нові місяці, або може ще гірше — нові роки.

Чи дійсно сей цивілізований сьвіт має перемінити ся лише в долину смерти? Чи дійсно ся так славна і цвитуча Европа, огорнена якимось загальним шалом, мусить летіти в пропасть і згинути від власної руки?

З огляду на таке страшне положенє і з огляду на таку тяжку небезпеку, ми, котрі не маємо жадних окремих політичних цілий, котрі не маємо на увазі інтересів одної з воюючих сторін, але руководимо ся лише чувством висшого обовязку, яко спільного отця вірних, через просьбу наших дітий, котрі взивають нашої інтервенції і мирового посередництва, **видаємо ще раз крик за миром і звертаємо ся ще раз з горячою відозвою до тих, в чиїх руках спочиває доля народів.**

Аби однак не говорити дуже загально, як се ми мусіли робити давнійше, **хочемо навести дійсні і практичні предложеня і запросити правительства всіх воюючих народів, аби вони дійшли до взаїмного порозуміня на підставі отсих точок,** які можуть послужити їм за підставу справедливого і тривалого мира, полишаючи собі справу близшої аналізи і точнійшого доповненя.

Перед всіми основними точками мусить заняти перше місце принцип, що матеріяльну силу оружа мусить ся заступити моральною силою права, з якого мусить витворити ся спільна справедлива умова щодо рівночасного і взаїмного обмеженя зоружень після принятих правил і ґарантій відповідно до сього, о скільки воно для удержаня публичного ладу в кождій державі є конечне і достаточне.

Дальше, **заступити армії через утворенє мирових судів** з високими мировими функціями, згідно з правилами, які треба уложити, і згідно з карами, які треба наложити на державу, котра вагала би ся предложити державну справу до порішеня перед мировий суд, або не хотіла би приймити рішеня мирового суду.

Коли в сей спосіб буде запевнена справедливости зверхна власть, тоді зникнуть всі перешкоди, які стоять в дорозі порозуміню народів в сей спосіб, що пізнійше установленими правилами буде запевнена **свобода і спільне посїдане моря,** через що будуть усунені многі причини до непорозумінь, а натомісць будуть отворені всї нові жерела до розвою і поступу.

Щодо справи покритя відшкодовань і военних коштів, то ми не бачимо иншого способу розвязаня сього питаня, як лише загальний принцип — **згодити ся на цілковите і взаїмне прощенє.** Се було би тимбільше оправданє через величезну користь, яку би осягнено через розоруженє, і то в такій мірі, що ніхто не думав би, що подібна різня продовжаєть ся лише з причин економічної натури.

Для деяких случаїв істнують окремі причини. Їх дасть ся полагодити при помочи справедливости і при обосторонній згоді. **Але сих мирових умов з тими величезними користями не дасть ся осягнути без взаїмного зверненя територій, які під теперішну пору є заняті.**

Вслід за тим Німеччина повинна опорожнити Бельґію і забезпечити їй повну політичну, військову й економічну незавимість.

Німеччина повинна дальше опорожнити заняті території французькі, а противна воююча сторона повинна знова звернути заняті німецькі кольонії.

Щодо територіяльних справ, як примі ром таких, котрі істнують між Італією і Австрією, або між Німеччиною і Францією, то можна надіяти ся, що, беручи на згляд величезні користи тривалого мира і розоруженя, спорячі сторони будуть склоні до мирнійшого полагодженя в сей спосіб, що вони візьмуть під розвагу домаганя народів і свої власні інтереси і загальне добро великого людського товариства.

В такімсамім дусї згоди і справедливости належало би розвязати також инші територіяльні і політичні питаня, а передівсім справи, які дотичать Вірменії і балканських держав, та територій, які творили частину давного польського королївства, котрого славні й історичні традиції та терпіня, особливо підчас останної війни, зискали для нього симпатії всіх держав.

Отсе є отже принципи, на яких після нашої гадки має бути перебудована будуча орґанізація народів. Вони є того рода, що роблять неможливим повторенє подібних воєн, а натоміць є всилї привести розвязанє економічних питань, які є так важні для будучности і матеріяльного добра всїх воюючих народів.

Предкладаючи отсе Вам, в руках котрих під сю пору спочиває доля воюючих народів, бажаємо собі усильно, щоби наше предложенє було приняте, щоби в як найкоротшім часї покінчила ся страшна боротьба, яка щораз більше і більше приймає вид безцільної різнї.

Цілий сьвіт признає, що військова честь обох сторін є збережена. Вислухайте нашу молитву! Прийміть батьківське запрошенє, яке Вам засилаємо в імени Божественного Спасителя, Князя мира! Памятайте на свою тяжку відповідальність перед Богом і людьми!

Від Вашого рішеня зависить мир і щасте безчисленних родин, житє тисячів молодих мущин, одним словом: щаєте цілого народу, про добро котрого дбати є Вашим безглядним обовязком.

Нехай Господь Бог поведе Вас так, аби Ви рішили ся згідно з Його волею. Нехай Вам Господь Бог допоможе, щоби Ви, дістаючи признанє від тепер жиючих, заслужили собі на славу миротворців і у будучих поколінь.

Ми, котрі в молитві тїсно злучені зі всїми вірними душами, які просять за миром, благаємо для Вас сьвітла і ради сьвятого Духа!

Ватикан, 1. серпня 1917 р.

Венедикт.

В СВОЇЙ ХАТІ СВОЯ ПРАВДА.

Історія не запамятала анї одного народу, який би завдячував своє істнованє, з неограниченим виглядом на будучність, протекції других народів, а особливо своїх сусїдів. Противно: з протекції народи гинули. З протекції Польщу розшарпали, де поріншилась і наша доля, а вже не згадувати про держави, з яких і камінь на камени не остав ся з протекції сусїдів. Нарід може полягати лише на власну силу і тільки в ній містить ся його будучність; вона одинока є гороскопом його дійсної вартости. Чи не досьвідчував і не досьвідчує сього нарід український? Що йому по сильній і непоборимій Австрії? Що йому зі свободи російської? Тільки користи, що бідному тепла з чужого кожуха:

Але прийшов час, коли українському народови судило ся самому порішити свою власну долю, позволено виборети власну свободу. І ревно забрали ся до діла сьвіточі нашого рабського племени. Кождий день приносить нову вістку, потїшаючу новинку, а кожда все більше і більше заохочує, щоби всї як один і всюди, де лише бє українське серце, стали як один муж в синьо-жовті ряди до боротьби за свободу.

Але ворог не спить. Чорт і в попа перекидаєть ся, коли ходить о невинну душу. Лучше завчасу заглянути ворогови в лице, в якій би то він не був постати, ніж нарікати запізно. В якім порядку і в який спосіб прийдеть ся Україні поборювати своїх ворогів, сього покищо не мож докладно сказати, однак певним є, що буде їх не мало. І коли лише абсолютна свобода може запевнити независиме бутє нашій державі, то Україна не пощадить анї одного з них. Наша Україна, молоком і медом пливуча, була вічно костию незгоди і предметом заборчости наших близших і дальших сусїдів. І хто би вони не були, які би не були їх предложеня, коли цілию їх є використанє нашої власности і нарушенє нашої свободи, ми зведемо з ними кровавий бій. Тяжко бити ся з отвертими ворогами, але найтяжше побороти скритого ворога. Такого скритого ворога має вже нинї молоденька Україна в особі американського капіталїста. Вернув Рут зі своєї комісії і здав рапорт перед народом свобідної Америки. Справозданє його є загального характеру і не обговорює нічого докладно. Коли половину наведених ним фактів припишемо цілям бізнесовим, як піддержаню, і заостреню американського духа, заохоченю до дальшої щирої праці в останнім підприємстві, то всеж трудно не завважити того, що тичить ся безпосередно українського народу, зглядно його території. Нинїшне прикре положенє в полудневій части Росії (себто на Україні), невдачу наступу Керенського, приписує Рут між иншим бракови комунікаційних средств. Сумний се стан, правда. Тому, каже він, що здало би ся поліпшити і помножити комунікаційні средства на Україні. Думає він тут про бізнесову пропозицію супроти американських зелїзничих королів. Пропозиція не зла, але в цілій своїй щирости прикрійша від самого стану річи. Хоч би вона була ще раз так спасенна, то всеж вона нам ворожа, доки не переведеть ся в порозуміню з українським правительством. Тільки нарід український має право рішати про свої потреби. Він знає найлїпше, чого йому потрібно, а чого не потрібно. Коли узглянимо, що Україна се край переважно рільничий, то зрозуміємо, як великі там потреби, а особливо в напрямі промисловім. Наші ринки засипані чужими продуктами, за які наш нарід переплачує своїм потом. Але Україна не бідна. Вона має необчислені богатства під землею, як і инші краї, отже всяким недостачам Україна, при натуральнім розвою промислу і торговлї, може сама запобігти. Тільки того рода поступ є пожиточний і корисний. Не виключена і взаїмна поміч, але доти поміч не є правдивою, доки не станеть ся в порозуміню з народом.

Україна стоїть перед дверми власної управи, власної господарки. Тому з гори треба перестудіювати всї ті потреби і недостачі, які подибуємо на цілім її просторі і шукати способів, аби їм запобігти. Але зарівно стерегти ся нам треба з гори помочи з руки ворога. Віддати господарку в чужі руки, се тільки значить, що віддати сусїдови свою хату, а самому тїшити ся її красою. Оплакана доля тих народів, що позволили господарити в своїй хаті. Наші ринки мусять бути заповнені нашими товарами, а чужими о стільки, о скільки наші продукти будуть появляти ся на чужих ринках. Тільки того рода взаїмна поміч запевнить нам нашу будучність. Отже проч з приятелями із затисненими кулаками!

М. Д.

Політичний та економічний сепаратизм.

Петроґрадська „Новая Жизнь" (ч. 23.) з приводу зїзду партії кадетів проти автономії України дала передову статю про політичний та економічний сепаратизм. Ґазета вказує, що національні відносини заострює таки саме російське громадянство з його урядом та уміркованими партіями.

В соціялїстичній пресї — пише „Новая Жизнь" — вже вказували на дуже сумну впертість тимчасового правительства в обороні його верховних прав над Фінляндією, „принятих у спадщині" від... Миколи II. Вчера **кадетський зїзд признав принціпіяльно недопустимою державну автономію України.** Кадети моглиб, на лихий випадок, погодити ся з утворенєм „федеративної держави", але вони й слухати не хочуть про конфедерацію (зїзд автономних держав); сама гадка про таке **„повне руйнованє державної єдности Росії"** до краю обурює великодержавні душі наших републиканців російської імперії.

Але такі погляди недопустимі для демократичної Росії. Коли самоозначенє народів не фіґовий листок над централїзмом та імперіялїзмом, то сей принцип треба прикладати щедро не лише до Німеччини та на її кошт, але й до себе, до своєї держави. Коли ми такі добрі до Альзації й Льотаринґії, то нема ніяких основ для Фінляндії та України ставити якийсь инший принцип.

Чи перебудові Росії ми спочуваємо чи ні, — пише „Новая Жизнь" — то у всякім разі, будучи демократами, ми не можемо бороти ся проти національного „сепаратизму", ні звертатись до сили, ні спечатись проти компетенції окремих національностий; ми тільки того можемо домагати ся, щоби воля кождого народу була виявлена зовсім вільно, повно і сьвідомо, себто через добре зорганізований та пильно підготований референдум. Таким чином для щирого та певного демократа тут не може бути з формального боку ніяких хитань; — позиція цілком ясна і не допускає ніяких перекручувань.

Однак „Новая Жизнь" рішучо застерігаєть ся від сепаратизму економічного:

Єдина, справді реакційна риса в національнім руху сучасної демократії, се той, що часом можна спостерігати, нахил до **господарського** відокремленя національно-державних орґанізмів, утопійна мрія про економічну самовладу кождої нації.

Ґазета доказує, що на сьвіті фактично є одно господарство — сьвітове, та застарілі національно-державні капіталїзми й викликали сю війну.

Примір сучасної Німеччини, яка є союзом держав, а не федеративною державою, красше всього показує, що система пляново зорґанізованого господарства цілком годить ся з автономією окремих частин, які входять в сю систему.

Нема сумніву, що Україна вже втягнена в коло сьвітових економічних відносин і ніякого промислового або торговельного кордону чи політики економічної виключности український Сойм вести не буде. Але коли справа торкнеть ся того чи иншого використуваня земельних скарбів, коли зайде мова про те чи инше призначенє прибутків краю, про розділ податків на потреби держави — тут Український Сойм, як і всякий инший, повинен бути сам собі господарем.

(„Нова Рада").

ПОЛЬЩА МУСИТЬ ВЗЯТИ НА СЕБЕ ЧАСТЬ ДЕРЖАВНОГО ДОВГУ РОСІЇ.

У Київській „Новій Раді" читаємо статю п. з. „Державний борг", підписану Як. Мк. Статя, як вже виходить із самого заголовка, інтересує ся фінансами російської держави.

Автор (Як. Мк.) згадує про Фінляндію, кажучи, що „Фінляндія має таку конституцію, яка творить окрему скарбову область, сама збирає податки і орудує ними на власний рахунок, а навіть, — як се тепер в моді — має свій окремий борг (довг) державний". Сей довг належить до Фінляндії і Фінляндія сама має постарати ся, аби його сплатити.

Відтак автор переходить до Польщі. Польща — каже автор — більше ніж сто лїт належала до російської імперії, ділила з нею долю й недолю і мусить приняти на себе добру пайку державного довгу Росії.

Польща бажає творити окрему самостійну державу. Вона такою й стане, чи то з ласки Німця, який її завоював і признав право на окремішність, чи з ласки російського правительства, коли би ся країна силою оружа, чи на підставі рішеня мирового конґресу, вернула назад до Росії.

Та в тім журба не нам, а иншим головам. Нам треба потурбувати ся, щоб, відокремлюючись, взяла собі Польща з державного довгу слушну пайку. Так зване Польське Королївство займає 127.000 квадратових кільометрів і має 12,000.000 населеня.

Приймім, що з кінцем війни державний довг Росії буде виносити 30.-000,000.000 карбованців, то розділивши його на дві держави, припаде: на Росію (4,889.000 квадратових кільометрів) 29.254,000.000 карбованців (на 1 кв. кільометер 6.000 карбованців державного довгу); на Польщу (127.000 квадратових кільометрів) 776,000.000 карбованців (на 1 кв. кільометер 6.000 карбованців), або на цілу державу (5,016.000 квадратових кільометрів) 30.-000,000.000 карбованців (на 1 кв. кільометер 6.000 карбованців) державного довгу.

Так обчислено, взявши під увагу територію. Колиж візьмемо під увагу населенє, то довг буде представляти ся цілком инакше.

На Росію (118,884.000 населеня) припадало би 27.255,000.000 карбованців державного довгу (на голову 230 карбованців); на Польщу (11,935.000 населеня) припадало би 2.745,000.000 карбованців (230 карбованців на голову); на цілу державу (130,819.000 населеня) припадало би 30.000,000.000 карбованців (230 карбованців на голову).

Перша формула — говорить автор — показує, що Польща, відокремлюючись, має взяти на себе з державного довгу 776,000.000 карбованців; друга, що 2.745,000.000 карбованців. Знаємо, що анї сама земля без чоловіка, анї чоловік без землї не був би всилї сей довг сплатити. Тому одинокий слушний вихід є обчислити математичну середню.

На Польщу припадає з державного довгу 776,000.000 карбованців, числячи на простір; на Польщу припадає з державного довгу 2.745,000.000 карбованців, числячи на населенє. Отже разом 3.521,000.000 карбованців. Поділивши сю суму через 2, дістанемо 1.-760,500.000 карбованців. І таку суму (1.760,500.000 карбованців) повинна Польща переняти на себе.

РОДИМЦІ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА, БО СЕ ОДИНОКА І НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ОРҐАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦІ!

ЗНАД НЕВСЬКИХ БЕРЕҐІВ.

Коли я добирав ся до теперішнього Петроґраду, найбільше мене захоплювало питанє: Як же стоїть тут українська справа тепер? Як вона стояла колись — се ми знаємо занадто добре. Ну, а революційний Петроґрад — чим він може обдарувати нас з сього погляду і чи зрозумів він нарешті, що стара система не тільки політично пхала всю державу до неминучої беводні, але підпомагала сьому ще й своєю національною політикою? Чи в настроях з сього погляду зайшла якась відміна, а чи в старі окуляри дивить ся на національну справу й російська демократія, діставши власть до своїх рук? І як тепер можуть укладати ся стосунки між двома братними народами, розведеними далеко один від другого націоналістичною політикою царизму? Вважаючи на російські централістичні звички, сі питаня надзвичайно остро стають перед кождим Українцем, що дістаєть ся до Петроґраду. А тимчасом від тої чи иншої відповіди залежить ціла низка практичних заходів, до яких ви можете братись чи не братись, комбінувати так чи инакше.

Психіка людська не міняєть ся так відразу до самого коріня. Лекше відбути політичну революцію, революцію зверхних форм державного ладу, ніж революцію в психіці, в настроях. Тим то вже наперед можна було ґадати, що й революційний Петроґрад, за всіми перемінами зверхних форм і внутрішних настроїв, не дібрав ся ще до самого глибу чужої йому національної справи й під новими словами таїть богато ще старого, цілком самодержавного, грузу. І дійсність не забарила ся се виявити.

„Зле стоїть українська справа" — почули ми ще на зелізничім двірци від петроґрадських Українців. І се ви чуєте всюди, і перевіряєтесь на фактах. І найсумнійше може, що спершу, на початку революції, коли її зробили полки на три четверти українські, то відношенє було инше. Тоді з пошаною, з захватом говорили про Українців, а тепер... Тепер рада робітницьких і салдатських депутатів настановляє від себе комісаром на всю Україну „спільчанина" Кирієнка, — тогосамого Кирієнка, що завзято виступає скрізь проти українства, — і тільки після численних протестів бере назад отсе недоладне призначенє. Тепер д. Мілюков, діставши з відставкою досить вільного часу, ходить по всіх мітінґах та на всі заставки викриває українську інтриґу, аґітуючи проти автономії України і федеративного ладу в Росії. Тепер у раді робітницьких і салдатських депутатів промовцям-Українцям гукають: „Долой хохлов" і просто не дають говорити. Тепер петроґрадська преса — і стара і новонароджена — хочаб гавкнула щонебудь про українську справу...

Можна би богато ще навести прикладів того, що відбуваєть ся в середині українського питаня тепер, але з усього видко одно — знанє про нас у Петроґраді не побільшало ані трохи, а разом з тим плятонічних симпатій зменьшилось на дуже велику суму. Одним прикро стало, що Українці „занадто богато хочуть"; иншим забили паморока ті сплетнї, що доходять сюди з України, перевезені з Києва, як напр. відома статя „Рабочей газети"; ще иншим вчуваєть ся і вбачаєть ся всюди „контр-революція" і на карб їй вони готові поставити все, чого голова не змістить, чого зрозуміти не годні. А в результаті українська справа в революційнім Петроґраді опинилась на тійсамій мертвій точці, на якій стояла за старого ладу. Вас з увічливости слухати-муть, але на чолі вашого розмовника не відбиваєть ся нічого і тільки коли ви питаня ставите виразно й просто, щось близке до розуміня спалахне в байдужих до того очах. „Так ви не ставите питаня про відокремленє від Росії?" — неймовірно запитує вас розмовник, ніби соромлючи ся, що може не гаразд вас зрозумів і що ви зараз же пічнете розвивати плян сепарації. Особливо лякає всіх військова справа і слова про „ніж у спину" досить часто почуєте, коли зайде розмова про сю делікатну матерію. В Петроґраді просто не розуміють, як можна говорити про українські полки, і орґанізацію їх мають за дезорґанізацію всього війска.

Той обережний підхід до справи, що роблять Українці, не вважаючи зовсім на фронтові части й рахуючи ся з технікою військової справи, здаєть ся тут такимсамим максималізмом як і утворенє напр. „Кронштадської републики", про яку з учорашного дня невпинно говорять тут на всіх перехрестях. І знов же не легко переконати, що дезорґанізація йде з самого-ж таки Петроґраду, а що національна ідея, коли її вміло й до ладу використати, може стати ся найкрасшою орґанізаційною силою, — тим китом, що міцно споїть людський порох і дасть йому, перетвореному вже в орґанізовану масу, надійного ідейного проводира. Людям, що ніколи на собі не зазнали потужної сили національного фактора, все те здаєть ся дуже підозрілим і вони все оглядають ся, чи не дурять їх „націоналізмом" та чи не підводять під контр-революцію.

Трафляють ся й зовсім отверті, по щирости, розмови. Кажуть, що на селянськім зїзді, який саме відбуваєть ся у Петроґраді, домаганє Українців щодо автономії викликає цілком недвозначні репліки від заступників великоросійського селянства. „У них, на Україні, і уголь, і цукор, і пшениця — то вони все те тільки для себе хочуть мати? Не допустимо!" Многих турбує дуже ще питанє про Чорне море. Сї люди ніяк не можуть уявити собі автономії без китайського муру, а федерацію малюють собі не инакше, як у формі ряду відгороджених клїток, з яких до сусіда ані зазирни, не то що не переступи. Се стара, дореволюційна психольоґія, але тепер вона тільки інтензивнійше проступає, бо й сама автономія і федерація з неба спускаєть ся на землю, з „музики майбутного" робить ся реальним домаганем. І не більше лякає. Голий інтерес заступає місце колишної обивательської поблажливости. І на ґрунті голого інтересу богато наших недавних ще приятелів перескочило вже до табору ворогів. „Національное самоопредѣленіе" — річ хороша, коли оздоблює програму, але коли воно загрожує перейти в жите, то... Чи не красше перескочити на обвинуваченє, що занадто великі криють ся в тім сакраментальнім колись „самоопредѣленіи" претенсії?

Давний, застарілий централізм російських громадських кругів тільки тепер зможе виявити ся повною мірою, дужим розмахом. І нам з ним доведеть ся рахуватись та й ще рахуватись...

Сергій Єфремов.
(„Нова Рада", з 7. червня).

ЦАР ЧИ РЕСПУБЛИКА.

Революція, немов той вихор, в одну мить, змела царя з його троном, всю його велику родину, — князів та княгинь з княжатами, міністрів, губернаторів, справників, станових і урядників, одним словом змела всю стару власть.

Хоча людям і тяжко жилося за старого ладу, про те вони позвикали до того ладу як той віл до ярма, і тепер їм якось дивно. Як це воно, мовляв, так? То був цар, були царедворці — міністри, що ходили в одежі, шитій злотом та сріблом, з блискучими орденами та хрестами на грудях, а тепер того всього немає і люде скрізь гукають, щоб була республіка! А инше таки й справді задумається: «а чи гаразд воно, що так сталося? Чи не краще було б, як би знову обрано була царя й посадовлено на трон». Ні, люде добрі! Нехай може комусь иньшому новий лад без царя та царедворців здається дивною, новітною річчю, а для нашого українського народу такий лад не повинен бути новиною та дивиною комусь і здається, то тільки через те, що наш український народ проживши 250 літ в тяжкім ярмі московської неволі, став темним і через ту темноту не знає, який лад в нас на Україні був зпоконвіку.

Наш народ зпоконвіку не знав і не мав над собою царів, і царі ним не правували. Наш народ з давних давен живе так, що сам про себе піклувався, сам для себе порядки встановляв. За святого князя Владимира, який був одним з найперших українських князів, і поперед його, а також і по ньому, наш народ сам собі князів обірав, вкупі з ним на вічу закони встановляв і порядки усякі скрізь заводив, війну обьявляв і мирні умови складав. А коли обраний народом князь або з своїм ділом не справлявся, або ж кривдив людей, то наш народ сходився на віче, здіймав річ про свого князя, виговорював йому все і велів коритися громаді та додержувати закону. Як що ж князь віча громадського не слухався, то такого князя віче скидало й настановляло иншого.

Такий лад держався на Вкраїні мало не 300 літ, аж поки на нашу землю не насунула татарська орда, а потім — Литва, а по Литві — Польща. Проте і під татарами і під Литвою та Польщею живучи, народ наш увесь час, мало не 400 літ, змагався за свою волю із своїми ворогами. Коли ж за панування Польщі терпець народові увірвався, то ввесь народ тоді, як один чоловік — і козаки, і міщане, і поспільство, і духовенство — повстали проти польського панування взялися до зброї, обрали за гетмана Богдана Хмельницького і скинули з себе ярмо польської неволі.

Від того часу Україна зробилася вільною державою, а український народ став вільним народом, господарем і державцем своєї землі. Всю Україну, по правому і по лівому боці Дніпра, було поділено на 16 полків, — абож сказати б так по теперішному, — на 16 губерній, а полки було поділено на сотні. Козаки, кождий в своїй сотні, обірали собі сотника; в полку — козаки обірали полковника, осавула, обозного, суддю, писаря, а полковники вже з иншою старшиною, то б то: з обозним, суддею, осавулом, то що, обірали «генеральну» старшину, по теперішному сказати б — міністрів коло гетьмана. Гетьмана ж обірали всі козаки з старшиною простим і рівним голосуванням, так само, як полкову старшину.

В церковному житті панував такий же самолад: кожда громада сама собі знаходила і обірала пан-отця на парахвію, пан-отці обірали з поміж себе архиєреїв, вкупі з мирянами.

Таким побитом, як бачимо, були такі часи, коли на Вкраїні, увесь, як тоді казали «уряд», а по теперішному — «правительство», було виборне. І Богдан Хмельницький, як в 1654 році на раді у Переяславі злучав Україну з Московщиною, то він таку умову склав з московським царем Олексієм Романовим, щоб Україна була і зоставалася зо всіма своїми правами і вольностями козацькими, що народ український сам собі всю старшину з поміж себе обіратиме, і буде правитися у всіх своїх громадських справах по давнім своїм предківським звичаям і порядкам. А такі порядки, коли народ сам собою управляє, по теперішньому звуться республіканськими, а такий лад державний зветься демократичною тоб то народною — республикою.

Московський цар дав Богданові Хмельницькому і козацькій старшині обіцянку, що в справи українські він не втручатиметься, що звичаїв предківських та ладу на Вкраїні він не ламатиме.

Але ми знаємо, що московський цар Олексій слова свого не додержав і зразу ж, ще за життя Хмельницького, почав права українського народу обмежувати. А син царя Олексія, Петро Перший, геть права і вольности козацькі скасував і лад республиканський на Вкраїні поламав. Московські царі тому так заповзялися викорінити на Вкраїні предківські її порядки, що ті порядки стояли їм дуже на заваді в їхньому господаруванню на Московщині. На Московщині царі робили, що хотіли, і народ московський такий лад терпів і мовчав. Отже московські царі не могли стерпіти, щоб поруч з їх державою була країна з иньшими цілком порядками, щоб іскра волі з України та не перелетіла до їхнього царства. І царі московські досягли таки свого. Поламавши права й вольности українського народу, вони скасували гетьманство, Січ Запорожську, а вільний український народ повернули у кріпацтво і запровадили на Вкраїні такий самий лад, який з давніх часів складався у Московщині.

Більш як 250 літ Україна і український народ терпіли цю страшну наругу від Московщини. За ці 250 літ наш народ, якого налічують тепер 30 мільйонів, азубожів, став темним і втратив памьять про колишню свою волю, про колишню свою славу, що гриміла по всьому світу. Велика теперішня революція російська принесла волю нашому народові і нашій Україні. За цю волю Україна колись котились з плечей козацьких голови козачі: за цю волю наших гетьманів, старшину і козаків московські царі на Сибір засилали, по тюрмах гноїли, за цю волю недавнє правительство петербурське, починаючи з батька Шевченка, кращих наших діячів в тюрмах держало, мучило і на шибеницях вішало.

Невже ж ти, великий і вільний народе український, знаючи оці всі кривди, які ти за 250 літ витерпів, знову захочеш свою голову у московське ярмо всунути! Адже цей цар не твій і ніколи твоїм не був! Народ український ніколи над собою царя не мав, бо Україна зпоконвіку була демократичною республикою!

Демократичною, автономною, незалежною країною вона і повинна знову стати серед обьєднаних в одному союзі автономних країв російської федеративної республіки! Цього, народе український, добивайся!

(Видане Київського Губерниського Земства).

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подаємо до відома всім членам братства св. О. Николая, від. 225 У. Н. Союза, в Десlодж, Мо., що дня 12. серпня 1917 р. відбув ся мітінґ нашого братства в церковній ґали, де було присутних 20 членів, котрі поплатили місячні вкладки до братства і У. Н. Союза за два місяці т. е. за липень і серпень 1917 р. На сім мітінґу вибрано новий уряд, а то: Григорій Павлюх, предс.; Михайло Кузїв, кас.; Іван Якимів, секр. В наших околицях запанував спокій і все повертає до своїх занять. Хто з наших членів, котрі порозїзджали ся, хотів би повернути до свого старого плейзу і хто би хотів дальше належати до нашого братства і до У. Н. Союза, сей повинен як найскорше зголосити ся до секретаря братства, на низше подану адресу, присилаючи місячну вкладку за два місяці т. е. за липень і серпень 1917 р. Адреса секретаря: John Yakimiw, Box 1344, River Mines, Mo. — Г. Павлюх, предс.; М. Кузїв, кас., І. Якимів, секр.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовженє зі сторони 1-шої).

Щоби як найдовше задержати в тайні час відїзду царської родини, дотичний поїзд поставлено не на головних, але на побічних шинах.

Царя заслано з політичних і військових причин.

Щодо причин усуненя царя і його родини з Царського Села, то кружать ріжнородні поголоски.

Півурядова пресова аґенція доносить, що се стало ся на жаданє властий з причини, що були змаганя перевести протиреволюцію і увільнити царя. Однак заступник президента кабінету, Некрасов, заперечив сьому, заявляючи, що вже попередного місяця правительство рішило ся на сей крок. Всякі приготовленя держано в як найбільшій тайні, щоби справа не була звісна скорше, але аж по її переведеню. Причини були політичного і військового характеру.

Заговір причиною засланя царя в Сибір.

ПЕТРОҐРАД, 16. серпня. — **В тісній звязи з депортованем бувшого царя і його родини в Сибір доносять, що власти відкрили були заговір, який мав на цїли привернути царську власть.**

„Біржевия Ведомости" доносять, що мають певні вісти, що Николай Романів і його родина находить ся вже в дорозї на Сибір. Заговірники мали на цїли увільнити царя з палати в Царськім Селї.

Ґенерал Ґурко буде увільнений.

ПЕТРОҐРАД, 16. серпня. — **Нині подано до відома, що головний прокуратор суду порішив з причини браку доказів застановити слїдство проти ґен. Ґурка, бувшого команданта російських армій на полуднево-західнім фронтї.**

Ґен. Ґурка арештовано на підставі його листа з датою 4. марта (то є два дні перед проголошенем загальної амнестії), який був написаний до бувшого царя. В тім листї ґен. Ґурко висказав був своє признанє бувшому цареви за те, що він жертвував навіть свій престол, аби лише запобігти домовій війні. Ґен. Ґурко писав дальше в листї, що він надієть ся для царя ліпших часів і закінчив своє письмо словами „безмежного підданства".

Ґен. Ґурко перебуває ще аж до остаточного рішеня зі сторони правительства в кріпости.

—o—

У Финляндії проголошено ґенеральний страйк.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС (Финляндія), 16. серпня. — **У цілій Финляндії проголошено ґенеральний страйк.**

Кабінетова криза у Финляндії.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС, 16. серпня. — **Заворушеня, викликані браком средств поживи, довели до кабінетової кризи.** Сенатори зажадали від ґенерал-ґубернатора, щоби предложив провізоричному російському правительству їх резиґнації.

Ґенерал-ґубернатор візвав Токоя, місто-президента економічної комісії і бувшого президента финляндського сойму, щоби він приступив до утвореня соціялістичного кабінету для Финляндії. Токой приняв повірену йому задачу.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

КАНАДІЙСЬКІ ВІСТИ.

Правительство виплащує зелізниці.

Домініяльне правительство порішило перебрати цілком на свою власність зелізницю компанії С. Н. Р. Доси правительство було спільником в сїй компанії, маючи там 40 процент всїх шерів.

Ся акція домініяльного правительства принесе державі немалу користь, бо всї зиски, яку дотепер забирала компанія, будуть відтепер лишати ся в державній касї.

Заповідають низку цїну бараболь.

З ріжних сторін Канади надходять вісти, що бараболї зародили дуже добре і що сеї осени цїна на них значно впаде. Загально сподїввають ся, що бушель бараболь буде коштувати 60 до 80 центів.

Уживав горожанських паперів свого помершого брата.

У Вінніпеґу відбула ся розправа проти Миколи Кіндрата, якого оскаржено о нарушене натуралїзаційного закона, бо він уживав горожанські папери свого помершого брата. Полїція каже, що Кіндрат перебуває в Канадї лише три місяцї і не має права до горожанства, а ще тимбільше під воєнну пору. Кіндрат однак боронить ся тим, що він бояв ся, аби полїція його не арештувала і тому послугував ся горожанськими паперами свого брата. Судія відложив сю справу на пізнійше.

Убив маму своеї любовниці.

В Скаро, Альта., недалеко Брудергайм, стала ся страшна траґедія. Степан Кулешка, Українець, ходив до Євки, доньки Дори Волянської. Мама не любила Степана і не позволяла донцї ходити з ним. Коли в четвер (2. с. м.). Степан почув від Дори рішуче слово, що не хоче, аби він ходив з її донькою, Степан кинув ся на Дору і замордував її, а відтак відібрав собі житє, повісивши ся.

Євка, донька Дори Волянської, десь пропала. Полїція і мешканцї сеї околиці пошукують за нею, однак доси ще не знайшли її.

Заплатив $1.25 за „давні гріхи".

Якийсь мешканець Вінніпеґу прислав на руки міського касіера $1.25, зазначуючи в листї, що се є „гроші совісти". Кілька лїт тому він пару разів ходив приглядати ся виставі однак не платив вступу, а перескакував через пліт і так пригладав ся виставі. Його гризла совість, що він своїм скаканем через пліт обрабував місто і тому тепер звертає згадану повисше суму, щоби заспокоїти свою совість.

Великий князь Николай Михайлович.

Коли премієром був ще князь Львов, до нього віднїс ся великий князь Михайлович з протестом, що в урядових паперах його іменують яко „бувший великий князь". Николай Михайлович доказує, що з поваленем династії його позбавлено титулу імператорського величества, однак він не стратив титулу великого князя. Про се наглядно сьвідчить хоч би й се, що по революції Львов задержав дальше свій титул „князь".

Він просив, аби його впевнити, що у всїх урядових паперах його будуть відтепер титулувати яко великого князя. Просьбу сповнено.

Бернсторф амбасадором у Царгородї.

З Берлїна доносять, що бувший німецький амбасадор у Злучених Державах, ґр. Бернсторф, має бути правдоподібно іменований німецьким амбасадором у Царгородї. Бернсторф приїхав до Берлїна і відбув конференцію з канцлером.

З балканськими сторонами Бернсторф є добре обзнакомлений. Тому 30 лїт він занимав дипльоматичне становище при німецькій амбасадї в Царгородї, відтак був посольським секретарем у Білгородї, а пізнїйше німецьким ґенеральним консулем у Єгиптї.

Німецький хлїб.

Пять членів соціялїстичної меньшости в німецькім парляментї спитали канцлера, чи він знає, що німецький хлїб печуть із слїдуючих складників: 24 процент муки, 21 процент лубіну, 17 процент оріха, 14 процент жолуди, 12 процент деревної кори, 6 процент трачиня, 4 процент бараболяної лупини і 2 процент ріжної иншої мішанини.

Такий хлїб їдять тепер у Німеччинї.

45.000 Португальців на французькім фронтї.

Під теперішну пору, як доносять з Лїзбони, столиці Португалії, на французькім фронтї є 45.000 португальського війска, яке бореть ся в рядах алїянтів проти Німеччини. В короткім часї на фронт має відійти новий відділ, зложений з 15 тисяч жовнїрів.

СТАРИЙ ГРІШНИК.

Лінюх Іван не хотів
До церкви ходити,
Постарів ся і тоді
Давай оженитись.

І іде він до попа
На оповідь дати,
А сьвященик нуж його
Катехизм питати:

„А хто тебе сотворив,
Ти старий гільтаю?"
Іван шкробнувсь і рече:
„Єгомость, — не знаю!"

— „Ходи сюди — кличе піп
Малого хлопяти —
Маю тебе, сину мій,
Дещо запитати.

„А хто тебе сотворив?"
Сьвященик питає,
„Господь Бог мя сотволив!"
Той відповідає.

„Добре, добре, хлопче мій...
А видиш, Іване,
Такий малий знає вже,
А ти що, балване?"

„То не штука, — Іван каже —
Що він про се знає;
Він сотворений недавно,
То ще памятає"...

ГУМОР І САТИРА.

ЖЕНЩИНА З КОЛЬКИ.

Над вечером нащибав Адам в раю грушок і сливок і, підївши собі добре, ляг під черешнею спочивати. Але сон його не брав ся, бо наpаз почало щось колоти його в боцї. З великого болю став Адам стогнати так голосно, що його голос почув сам Господь. Богови жаль стало Адама, став над ним і запитав:

— Чому так, Адаме, стогнеш?

— Ой, — каже Адам — ратуй мене, Господи, бо щось дуже мене коле в боцї.

І тоді Господь змилосердив ся над Адамом, зіслав на нього твердий сон, потім виймив з його боку кольку, і з тої кольки сотворив женщину.

Читайте українські книжки і ґазети бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цїнник книжок до друкарні „Свободи".

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Зріст смертельности в Холмщинї.

Порівнавши уродини і смертельність в Холмщині, показуєть ся, що процент уродин значно зменьшив ся, а натомість процент смертности дуже підскочив. Уродини зменьшили ся о 20 процент, а смертність збільшила ся о 48 процент, в порівнаню до 1914 року. А в повітах холмськім і грубешівськім смертність переходить всякі границї, бо виносить в першім 119½ процент, а в другім 100 процент. Всьо се є наслїдком голоду і заразливих недуг.

Рутовський кандидатом на посла зі Львова.

Президент львівської міської ради, др. Рутовський, висунув свою кандидатуру на посла до австрійського парляменту з міста Львова. Рутовський вже є польським послом до галицького сойму.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Чорна ліста в Росії.

Росія завела в себе чорну лїсту. Оголошено імена 581 шведських, данських, норвежських і голяндських фірм, з якими російські купці не сьміють торгувати.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Австрія в обороні своїх горожан.

Спеціяльна телеграма до нюйорського „Глобу" доносить, що між Австро-Угорщиною і Злученими Державами прийшло до непорозуміня, яке може довести до оружного конфлїкту між сими двома державами. Непорозуміне виринуло на тлї питаня, чи Злучені Держави мають право брати до армії тих австрійських горожан, які мають перші американські папери.

Австрія повідомила тутешнє правительство через шведського посла, що вона безуслівно протестує проти такого побору, бо люди з першими горожанськими паперами все ще є підданими Австрії і вона не хоче, аби вони воювали її союзника, Німця.

Державний департамент і весь кабінет радять над сею справою. Правдоподібно Австрія виповість Злученим Державам війну, коли би сї хотїли брати до війска австрійських підданих з першими американськими паперами.

Важне для імігрантів з Росії.

Нюйорський російський відділ соціялїстичної партії, — як доносить „Новый Міръ" — оснував бюро помочи військово-зрілим російським імігрантам. До того бюра належать також адвокати. Всякі поради даром. Бюро отворене що дня від години 6.30 до 8. вечером. Адреса бюра є: 99 друга евеня, Ню Йорк.

Нервові нездібні до окопів.

Др. Генри Каттон, лїкар нюджерського стейтового шпиталю, зарядив строгу ревізію нюджерських жовнїрів, пошукуючи за нервово-хорими. Всї нервові мущини будуть виключені з армії, бо вони не надають ся до окопів. Їх ужиєть ся до пільних робіт у Злучених Державах.

Манїфестація суфражисток перед Білим Домом.

Суфражистки, які домагають ся виборчого права для жінок, устроїли нову демонстрацію перед Білим Домом. На прапорах видніли написи „Кайзер Вілсон". Полїція і товпа відібрали від суфражисток сї прапори.

Арештоване 15 німецьких соціялїстів.

В повітї Гутчінсон, в сейт Савт Дакота, федеральні власти арештували 15 німецьких соціялїстів, обжаловуючи їх о злочин проти військового закона. Вони підписали і збирали підписи на петицію до повітового шерифа, жадаючи загального голосованя над законом про примусову військову службу.

В нюйорських водах появили ся знова людоїди.

Моряки і залоги кораблїв, які курсують між Ню Йорком і Бріджпортом, говорять, що вони деколи мають нагоду бачити стадо людоїдів, які звивають ся по водах заливу Лонґ Айленд.

20 лїт криміналу за крадїж.

Нюйорський суд засудив на 20 лїт криміналу 22-лїтного Гаймана Рубіна, оскарженого о крадїж. Кара може бути знижена на 10 лїт, коли арештант буде взірцево поводити ся. Судія, оголошуючи засуд, сказав, що робить се тому, аби другим дати примір. Рубін обрабував одного 72-лїтного мущину з більшої суми гроший.

Чому він не пійде до війска.

28-лїтний Джек Мунда в Лїтл Нек, Н. Й., зістав призначний військовою комісією за здібного до військової служби, однак заявив, що вносить просьбу о увільнене.

„Я — каже Мунда — маю двох братів у службі. Один при маринарці, а другий при сухопутній армії. Крім того я маю до удержаня родину. Скажу вам також, що від мене є залежні 100 родин Лїтл Неку, бо я доставляю їм що дня „клемси" (устриці)".

Три посли опустили конґрес і вступили до війска.

Три конґресові посли, Ґарднер з Масачусетс, Гайнц з Огайо і Ляґардя з Ню Йорку, опустили конґрес, вступаючи до армії.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ГУДСОН, Н. Й. З причини, що заповіджений мітинґ братства св. Йосафата, від. 273, на день 10. с. м. з непредвиджених причин відбути ся не міг, то зате слїдуючий мітинґ відбудеть ся дня 19. с. м., о годинї 3-тій пополудни на Ґрінпорт. Всї мають точно зійти ся. — Т. Пиндус, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Михайла, від. 147, повідомляє всїх своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеть ся в неділю, 19. серпня с. р., в гали церковній, точно о годинї 2-гій пополудни. На тім мітинґу всї члени мають явити ся, бо будуть важні справи до полагодженя, як рівнож мусить ся вибрати делеґата на конвенцію. Кождий член повинен придбати кілька нових членів, бо тепер є нагода вписати ся за половину вступного до У. Н. Союза. Отож всї до дїла! — Д. Карпович, секр.

Читайте українські книжки і ґазети бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цїнник книжок до друкарні „Свободи".

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

5.

Предкладаю Вп. Членам У. Н. Союза і Вп. Делеґатам слїдуючих пару проєктів:

1. На вістку, що Україна на воли, кождому щирому синови забило ся серце, і не диво, бо се стало ся нагло, майже в одній хвилї. Наші народні провідники за обома кордонами напружують усі свої сили, промощують шлях до цїлковитого визволеня України, а нарід, зруйнований до крайности, віддає послїдне на жертвенник вітчини.

А щож ми, американські Українцї, зробили для відродженя України? Цїле нїщо! Найлїпший час прогайнували на особистих порахунках і братовбийчій боротьбі. Чи се така велика слава і честь, що ми спромогли ся на яких-там пару центів? Тай то підчас „Українського Дня" скинули майже чужі люди, а своїх, славити Бога, жиє пару сот тисяч на земли Вашінґтона. Коли би кождий дав був хоч по пару центів, то була би гарна сума. Я знаю таких виродків, що не тільки не дали анї одного цента, але ще й по розбишацьки рабували той цент, що чужі дали; вони брали собі за „фатиґу" за днї, тай за панські обіди. Тому я в цїлости годжу ся з п. Андр. Блащуком, аби не переставати хоч у збираню жертв для визволу України. Я від себе пропоную, аби Вп. Делеґати на слїдуючій конвенції У. Н. Союза ухвалити заложити Національний Фонд для освободженої України — хоч по 5 центів місячно від члена, як рівнож усі гроші з народного фонду злучити до пропонованого мною фонду, котрий би оставав під зарядом У. Н. Союза. Се не повинно страшити членів У. Н. Союза, що, як не один говорить, забогато платити. Через 5 чи 10 центів нїхто не збіднїє, а коли ми для своєї вітчини відкажемо, тодї ми не нарід. Коли радїємо, що Україна на воли, то мусимо рівнож тямити, що та Україна — обдерта, *без свитини*. Тож приберім її, а тодї з гордостию поставимо її між другі культурні вільні народи.

2. Кожда конвенція У. Н. Союза відбуваєть *ся по* ріжних містах Злучених Держав, і скільки то гроша йде намарно, заки приряхтуєть ся місце і т. д., а прецїнь можна той цент хоч вчасти заощадити. Тож чи не лїпше булоб, аби набудуче кожда конвенція У. Н. Союза відбувала ся там, де є осередок У. Н. С., т. є. в Джерзи Сіти, або хоч в Ню Йорку. Кождий то знає, що муфоване коштує, а великого хісна не богато принесе муфоване конвенції У. Н. Союза.

3. Кождий підвладний відділ У. Н. Союза дістає з головної каси У. Н. Союза що місяця рахунок, скільки має заплатити до головної каси за своїх членів. Місцеві урядники, діставши рахунок, мусять в цїлости заслати таку належитість, як виказує рахунок, бо в противнім разі відділ зістає суспендований. Статут У. Н. С. каже, що кождий новоприступаючий член до У. Н. С. має заплатити з гори за один місяць. Се має хоронити відділ перед стратою, бо коли член не заплатить своєї належитости, то зістає суспендований, а з його кавції *платить ся за нього до каси* У. Н. С. Воно з одної сторони виглядає гарно і справедливо, але придивім ся на другу сторону. Скільки то остало членів по реформі У. Н. С., які кавції не хочуть зложити. Много є таких, що навіть на мітінґ не прийдуть; заледви перекаже через другого, що він заплатить на другий місяць. Відділ вже мусить за нього заплатити, а тимчасом на другий місяць він знов не прийде на мітінґ, анї не пришле довгу за попередний, анї належитости за другий місяць. Місцевий уряд суспендує того члена, але каса, призначена для підмоги хорим членам, мусить стратити і за другий місяць. Ще добре, коли той член прийде на третий місяць і заплатить або всьо або тільки в части; а як не прийде, то пропало. А скільки є таких відділів, котрі старають ся придбати як найбільше нових членів до У. Н. С. і до тов-а. Вони висилають своїх орґанїзаторів. Котрий з них попаде на хоч трохи сьвідомого чоловіка, то не богато йому треба говорити, але коли попаде на такого, що — як один говорить — хоч довбнею по голові, то *нераз аж губа болить від* клепаня. Вкінци завтиджений заявляє, що вже впише ся, але що наразі немає стільки гроший, аби всьо *поплатити*. Урядники відділу радїють, що вдало ся притягнути нового члена. Вони на першім мітінґу ще нераз звільняють такого члена від вступного до товариства, а на другий місяць вже того члена нїхто не бачить. І знов каса потерпіла не йно за місячну вкладку, але бувають і такі випадки, що і за вступ до У. Н. С. каса мусить потерпіти. Я маю на думці відділи У. Н. С. в Род Айленд стейті, котрі зістали страшенно знищені матеріяльно. Се є товариства малі щодо числа членів; лїтами вже стоять в У. Н. Союзї, а в їх касах вітер свище... А коли де і є який цент, то звичайно не вистарчає навіть на підмогу хорому членови, яка йому правно належить ся. А скільки то таких товариств і братств є і по других стейтах?

Тому я пропоную, аби на слїдуючій *конвенції* ухвалили, щоби У. Н. Союз звертав відділам заплачену суму за суспендованих членів, бо за розметової системи то се можна ще було *оправдати*, але тепер кождий платить після лїт і для себе самого складає. Я є сьвято переконаний, що се причинилоб ся до піднесеня відділів У. Н. Союза.

4. При У. Н. С. є „Просьвітна Комісія", котра в попередних роках видавала місячні книжочки, — пізнїйше що два місяці, а при кінци мусїла обмежити ся на сторінках „Свободи". Воно сьміло можна сказати, що більше пішло гроший ніж було з тої справи пожитку. Маю на думці перші два роки діяльности „Просьвітної Комісії". Коли видали яку брошуру на двох аркушах, то і та була зліплена з кількох родів праць. Я не думаю критикувати бувших членів „Просьвітної Комісії", противно: вони робили, що було в їх силї, і за се належить ся їм щира подяка. Можна тільки винувати наш загал, що не попер так благородного дїла як „Просьвіта". Не можна винувати і теперішних членів „Просьвітної Комісії", бо вони обмежені тільки на ласку каси У. Н. С., котра час від часу дасть якусь підмогу, а про більшу діяльність нема що й говорити. Тому найлїпше було би, аби Редакція „Свободи" видавала раз на тиждень один аркуш якої повісти, історії і т. п., як се було пару лїт давнїйше. Наш загал і члени У. Н. С. були одушевлені, а таксамо і тепер були би. Хоч ми тут не маємо своїх учених, котрі би дали нові праці, то зате є вже готові книжки; тільки передрукувати їх. Але нехай одиниця не ставить своє „вето", як се стало ся з „Розбійником Кармелюком", бо автора „Розбійника Кармелюка" трохи більші люди цензурували тай критикували...

5. Що тичить ся 3-тої і 4-тої точки пропозиції п. Гр. Болюха, то *отверто скажу*, що *на* 3-тій точці п. Болюх або справи не порозумів, або не прочитав, як ся належить попередних проєктів о. Хомяка — *щодо „лїнів", аби* і теперішним новим членам виплачувати якісь-там дивіденди. О скільки собі пригадую, то о. Хомяк писав, аби звертати дивіденди не новим (бож нові члени не обтяжені жадними „лїнами", бо приступили по реформі У. Н. С.), але старим членам, тим, котрі не підписали „лїнів". А знов щодо 4-тої точки, щоби делеґати на слїдуючій конвенції ухвалили резолюцію і почнили відповідні кроки, щоби злучити всї українські орґанїзації в одну сильну орґанїзацію, — я уважаю се за злишне; перше длятого, що на конвенції є важнїйші справи до полагодженя, а друге, що делеґати не мають до того права — коли лиш одна орґанїзація жадала би злуки — а другі сидїлиб тихо. Се далоб ся лише в той спосіб зробити, як би кожда орґанїзація в своїм орґанї порушила тую справу. Тодї зїхалиб ся представителї дотичних орґанїзацій в одно місце, справу провірилиб як слїд, тай дали би під голосоване *відділам. Розуміється*, що мусїлоб ся вибрати спільну комісію до вироблення статута, назви і т. д. Але здійснене сього проєкту стоїть так далеко, як сонце від землї. Кождий то добре знає, що була тільки одна орґанїзація — теперішний У. Н. Союз, як і рівнож кождому відомо, хто намножив кілька дрібних орґанїзацій. Се були люди двох сортів: перші хотїли загарбати в свої руки народне хлопське добро; а другі добивали ся „дзябів". Але що се не вдало ся анї одним анї другим, то аби таки бути „босами", понадроблювали аж кілька орґанїзацій. І ті люди до нинї сидять на своїх стільцях, то як же з ними входити в якісь порозуміня? Вони нїколи не згодять ся на покинене верховодства і вічно будуть киринити. Тож не пора ще про се говорити і думати. Може пізнїйше дороги зійдуть ся до купи, тай здійснить ся мрія: „В лучности сила".

Омелян Рекрут,
член від. 241, в Провіденс Р. Ай.

Дописи.

З DETROIT, MICH.

Перед вічем.

В Дітройт, Міш., заносить ся на віче в справі основаня місцевого „Жіночого Асекураційного Союза", якого головний уряд находить ся в руках панї Е. Струтинської в Шікаґо.

Ще минувшого місяця вислала була панї Струтинська д-ра К. Біляка з Шікаґо до Дітройт, в цїли основаня місцевого відділу висше згаданої орґанїзації. Але доктор, пересидївши цїлий тиждень в Дітройт і не осягнувши бажаної мети, був приневолений вертати ся назад до Шікаґо. Таким способом доктор втратив цїлий тиждень дорогого мабуть йому часу, бо протягом сього страченого в Дітройт часу він міг би був певно витягнути хоч по одному клови (зубови) з ротів швайцарсько-циганської-жидівсько-федераційно-арданівської банди.

Але панї Струтинська завзята женщина... Отримавши від доктора невдоволяючий „рапорт", вона чимскорше повідомила звісних місцевих льокаїв, аби вони скликали як найскорше віче, на яке вона прибуде з Шікаґо і зробить те, чого не вдало ся зробити її відпоручникови з докторською диплъомою. Значить, — буде віче! З сього видимо, що панї Струтинська має неабиякий орґанїзаторський хист, коли вона домагаєть ся віча, на якім можна буде зловити неодну нашу жінку, чи панну, до згаданої орґанїзації. Чи вдасть ся се їй, будучність покаже...

Але перед вічем наші жінки і дївчата повинні передівсім знати: Що се за орґанїзація має бути? З яких причин вона повстає? Хто є ініціяторами сеї асекураційної орґанїзації?

На повисші питаня не легко відповісти тому, хто не обзнакомлений з тою справою.

З самої назви сеї орґанїзації видко, що се орґанїзація асекураційна, якої нам, жінкам і дївчатам, непотрібно, тому, що ми вже маємо аж три подібні орґанїзації в Америці, а се: „У. Н. Союз", „Р. Н. Союз" і „Провидїнє".

Зазначити треба й те, що сама панї Струтинська з її мужом о. Струтинським належать до „Укр. Нар. Союза", а мимо сього всїми силами старають ся до заснованя иншої орґанїзації. Ми, женщини, мусимо тямити те, щоби ми не дали ся припадково намовити до сеї нової орґанїзації, бо ся орґанїзація не принесе нам лїпшої користи від тої, яку маємо в істнуючих уже орґанїзаціях. Ся ґорстка людців хоче оснувати згадану орґанїзацію в тій лише цїли, щоби відтягнути суспільність від важнїйшої праці, а також відвернути увагу від федераційних злочинів і скандалів. І се є головна причина, чому сї птиці стремлять до основаня сеї орґанїзації. Зазначити треба й те, що люди, які беруть ся до сеї роботи, є якраз підпорами „Федерації Українців". Що сї люди зробили доброго в тій „Федерації", се ми вже знаємо, тому не треба говорити більше про їх шкідливу роботу. Вистарчить тільки звернути увагу на тих 35.000 долярів з „Українського Дня" і спитати ся, де ті гроші, або чому вони не висилають їх нашим братям і сестрам у старім краю.

А ґазета „Народ" за чиї гроші виходить? Чи ся ґазета отримуєть ся може з двох соток передплатників? О, нї! нїколи!... Пильнуймо царського провокатора зі Швайцарії, бо я бою ся, щоби він не забрав нашої керваниці і не щез. А царський провокатор якраз тепер в Ню Йорку, бо вже вимтікав з Клївленду з під червоної плахти.

Ще раз кличу до Вас, жінки і дївчата: Не даймо намовити ся тим людцям і тримаймо ся осторонь від них. Їх робота проявила ся аж надто шкідливо. Через цїлий рік вони поширювали деморалїзацію між робітниками в Америці, з чого наслїдки всїм нам звісні.

Вступайте в ряди нашої найбільшої орґанїзації, Укр. Нар. Союза, а їх цураймо ся на кождім кроці. В ніякій орґанїзації не осягнемо стільки користий, як в „Укр. Нар. Союзї", тому горнїм ся до неї і заохочуймо инші женщини і дївчата вступати до Укр. Нар. Союза.

Запамятаймо собі раз на все, що нашим сьвятим обовязком є недопустити вже нїколи більше до таких непорозумінь, які викликала звісна ґрупа людий, псевдопатріотів, під проводом швайцарського опришка, котрого недавно тому відкрито яко царського провокатора. Коли прийдуть до нас знов людцї того рода і будуть нас намавляти до якихось-там їх „добрих" федераційних чи то асекураційних товариств, то все маймо на думці, що обсервація і розумна (але кождої хвилї готова до запобіженя лихови) постава всїх чесних Українців і Українок є вказана...

Марія С—а,
членица У. Н. Союза.

ДО АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО БЮРА

надійшли з краю і доси лежать невідібрані листи для слїдуючих осіб:

266. Петришин Казик від Теклї Притула, Черниця, Броди.
267. Перцевич Василь від родини, Яблонів.
268. Піхур Іван від жени Юлії, Угринів, Підгайці.
269. Пілецький Стефан від брата Ілька, Красна, Петранко.
270. Піскор Федор від Каськи Кацюба, Павлова, Ярослав.
271. Плетінка Михайло від жени Теклї, Тратаків, Сокаль.
272. Пліхота Фраїк від шваґра Григорія Пліхоти, з російського полону і від жени Анастазії з Короброва (5 листів).
273. Плята Олекса від жени Катерини, Миколаїв над Днїстром.
274. Почтар Сидор від брата Василя, Хлквестів, Буковина (2 листи).
275. Полюк Василь від жени Одокії, Лючa, Яблонів.
276. Польна Марта від Федя Букеди, Перегнoїв, Глиняни (2 листи).
277. Польний Михайло від родини, Нальників, Крановець.
278. Поперинґ Г. від Василя Івахнюка, Сморжів, Броди.
279. Попельницький Митро від родини, Жадова, Буковина.
280. Попіль Іван від жени Катерини, Конюхи, Бережани.
281. Попович Василь від жени Лужани, Буковина.
282. Попович Георгій від жени Касандри, Мелодія, Буковина.
283. Попович Гринь від жени Донї, Ценева, Рожнітів.
284. Порайко Стефан від сестри Василини, Коломия.
285. Постол Тома від родини.
286. Потюк Фред від Ілька Проціків, з бараків в Каринтії.
287. Потурнак Теодор від батька Тараса, Погорілівна, Окна.
288. Прабська Юлія від родини, Устишнів.
289. Прокопчук Луць від матери Мокрини, Василів, Рава Руська.
290. Процак Іван від брата Николи, з Німеччини.
291. Притула Василь від Николи Головачука, з російської неволї.
292. Прихнюк Онис від жени Еви, Завидче, Радехів.
293. Пристанський Григорій і Анна від Йосифа Оренчука, з війска.
294. Прийман Йосиф від Антона Пястовського, з війска.
295. Пухальський Семен від родини, Чернівцї, Буковина.
296. Пук Василь від Стефана Павчака, з італійської неволї.
297. Пурич Григорій від Гр. Козми, Топорівці, Буковина.
298. Лилипович Дмитро від жени Катерини, Тенетиска, Рава Руська.
299. Пандюк Георгій від жени Катерини, Жадова, Буковина.
300. Пинтилюк Митро від родини, Чернівцї, Буковина.
201. Писар Никола Кабак від батька Юрка, Перегінсько.
302. Пайонк Гресько від жени.
303. Палагнич Гура від жени Марії Васклев, Буковина.
304. Паращук Магдалина від сестри Олени, Львів.
305. Парипа Никола від жени, зиїд Росії.
306. Піотровський Казимир від жени, Германівка.
307. Поплавська Йосифа від родини, Трембовля.
308. Попович Марія, від родини.
309. Постолюк Семен зі Сторонибаби, від Постолюка Гринька, з італ. неволї.
310. Рачинський Лука від жени Марії, Щепятин, Рава руська (3 листи).
311. Рада Олекса від брата Івана, з бараків в Каринтії.
312. Рафал Петро від родини, Поздимир, Сокаль.
313. Райковіц Іван від брата Стефана, з війни.
314. Ральник Стефан від батька Михайла, Волиця Комарова, Сокаль.
315. Ромаш Іван від родини, Килихів, Заболотів.
316. Ройнятовський Йосафат від жени Анни, Фалиш, Стрий (2 листи).
317. Романюк Михайло від жени Марії, Городенка.
318. Ремарський Кароль від жени з Буковини.
319. Різун Лесьо від Петра Різуна, Килихів, Снятин.
320. Ройек Франк від жени Каролини, Комарівка, Броди.
321. Розборський Петро від Семераза Йосифа, з війни.
322. Ротар Олекса від родичів, з Буковини.
323. Рубін Ізаак від брата Рівена, з італійської неволї.
324. Рудакевич Антін від родини, з бараків в Чехах.
325. Рудан Стефан від родини, Погорилівці, і від сина Стефана, з війни (2 листи).
326. Рузак Максим від родини з Бук.
327. Рибак Максим від С. Квасніковського, з війни.
328. Рибій Петро від брата Михайла, з війни.
329. Рієндзіцький Йосиф від жени Францїшки, Сенява.
330. Радомський Георгій від жени Зойци, Шишківці, Буковина.
331. Регей Василь, Романюк Володимир і Щербіцький Санько від Романовського Корнила, з російської неволї.
332. Рахвальський Василь від Вороб- ця Івана, Залуче, Снятин.
333. Ріпка Василь від жени Евгенії, Шипинці, Буковина.
334. Романиця Стефан і Михайло, від брата, з італійської неволї.
335. Сабецький Стефан від доньки Настуні, з Росії (3 листи).
336. Садковський-Олїйник Василь від жени Бронїслави, Грабовець, Стрий.
337. Садовий Михайло від жени Анни, Залуже, Яворів.
338. Садовський Теодор від родичів, Боянець, Жовква.
339. Салка Дмитро від брата Гаврила, з війска.
340. Сальва Пилип від матери Теклї, Броди.
341. Сарахман Михайло від жени Анни, Городниця, Фельштин.
342. Сернавський Іван від жени Марії, Бербесте, Буковина.
343. Сасяк Стефан від жени Катерини, Германів, Львів.
344. Савчин Михайло від Досї Морись, Камінь, Петранка.
345. Савка Николай від жени Анастазії, Берівці, Буковина.
346. Сегедин Николай від брата Григорія, Волчинець, Буковина.
347. Семенюк Яків від Марії Ковальчук, Сокаль (2 листи).
348. Семенюк Дмитро від жени, з Бук.
349. Семко Іван від жени Маланії, Дмитре, Львів.
350. Семотюк Іван від жени.
351. Сенїв Стефан від жени Олени, Хотимир, Товмач.
352. Сенич Дмитро і Стефан від батька Івана, Красна, Калуш.
353. Сеницин Никола від брата Михайла, з бараків в Каринтії.
354. Сербин Никола від жени Елени, Шишківці, Буковина.
355. Середюк Михайло від жени Марії, Драгасимів, Снятин.
356. Середюк Василь від жени Анни, Драгасимів, Снятин.
357. Ситницький Николай від жени Марії, Комарно.
358. Сидорек Теодор від родини, Глїбока, Буковина.

(Дальший тяг наступить).

Належитість за кождий лист виносить 50 центів.

Гроші треба посилати в моні-ордерах або в готівці на адресу:

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc.,
520 E. 6th St., New York, N. Y.

СМЕРТЬ ТИМОША.

Історичне оповіданє.
На основі повісти Рогової
написав Н. М.

(Дальше).

III. ЩАСТЄ ВІДВЕРТАЄТЬ СЯ.

Як грім і як туча летів Тимош через Волощину. Перед ним страх, за ним плач і розпука; повбивані люди, попалені села, сплюндровані міста. Якась жажда боротьби і охота вбивати ся побідою, як гірким вином, наповнила його серце.

Аж стрінув ся коло місточка Фінта з головною ворожою силою, під проводом Матвія і Угра, Кименія.

Матвій обкопав ся валами; козаки утворили свій звичайний чотирокутник.

У волоськім таборі правили ся молебні, а Матвій обїздив військо, додаючи йому відваги.

Тимош наглив до нападу; йому хотїло ся чимскорше побідити ворога.

Легкі козацькі віддїли кинули ся на волоський табор, але їх відперли. За ними пішли нові. Розіграла ся битва. Матвій кинув ся наперед, даючи добрий примір. Але його ранено в ногу. Лікар осмотрив рану і він вернув до бою. Висліду був непевний. Аж під вечір козаки почали перемагати. Матвій з розпукою побачив, що передні ряди його війська пішли всуміш, а задні поволи вертали до річки.

Та в ту хвилю стало щось зовсім неожиданого. Хмара, яка щойно недавно викотила ся зпоза гір, закрила нараз цїле небо; так, що зробило ся зовсім темно. Битва спинила ся на хвилю і війська почали крити ся в табор. Поляв ся дощ, як гірська ріка, прямо на козацький стан, а сила його була так велика, що валила з ніг не тільки людий, але навіть коні та несла тяжкі боєві вози, замітаючи ними цілі ряди перестрашеного війська.

Молдавани почали втікати, а за ними пустили ся Татари; тільки козаки лишили ся на місци.

Тоді ударили на них Волохи.

Почала ся різня у таборі, як на озері. Кров мішала ся з водою і болотом, а убиті падали на стоси трупів, що згинули в тых хмаролому.

Не диво, що Матвій побідив, а козаки піддали ся.

Тимош з тестем та з полковниками схоронили ся до Галацу.

Відси вибрав ся господар до Царгороду, щоби просити помочи у султана, а Тимош пустив ся на Україну. Передтим пустив гонця до тещі, щоби крила ся до сучавського замку. Вона так і зробила. Зібрала ночию що було цінніїшого, набрала збруї та пороху і під охороною невеличкого відділу війська перенесла ся зі своїм двором до старого, кріпкого сучавського замку.

IV. „ВИТАЙ" І „БУДЬ ЗДОРОВ"!

Був горячий, червневий день. Сонце пекло невиносимо, а дотого мухи не давали спокою. Локсандра втїкла перед ними на широкі суботівські луги, на яких якраз косили косарі сіно. Присїла на краю молодого березника та любувала ся видом филюючої трави, запахом скошенрго сіна і бреньком острих кіс.

Нараз заприміти́ла, що косарі один по другім стають, підносять руки до очий і вказують на видноkруг.

Піднесла ся, глянула і собі туди, зрадїла та почала бічи на стрічу Тимошеви.

— Ти вже не поїдеш більше — шептала до нього по перших словах привитаня.

— Якто? — відповів Тимош. — Ти не хочеш, аби ратувати твого батька?

— Можна післати військo. Не знаєш, як я горювала без тебе. А тепер щось мені серце погано віщує. Я не пущу тебе. Мій батько богато крови пролив у своїм житю і йому не вдасть ся. Не хочу, щоби тебе Бог карав за нього. Лиши ся! Пішли якого полковника! Чиж їх мало у нас?

— Сього не буде. Я обіцяв їм, що прийду і мушу прийти. Так мені велить моя козацька честь. А ти вспокій ся і вибий собі з голови всілякі видумки жіночі. Ходім!

І вони пішли на хутір.

Батько Хмельницький мало не плакав, витаючи ся з сином. І жаль йому було страченого війська і Тимошем тішив ся і сумував, що незабаром знов його мусить слати від себе.

— Така вже наша доля, синку, — говорив, обіймаючи його батьківським, люблячим зором. — Колиб знате, то не були би почивали з тим молдавським вовком. Тепер вже пропало. Тепер ми мусимо піддержати нашу козацьку славу. Напишу лист до турецького султана, щоби дав війська господареви. А тимчасом тебе пішлю до Сучави. Грошей не пожалую, пороху також. Сучава — сильна твердиня. Можна хочби рік обороняти ся, поки надійде поміч.

— Спасибіг, батьку! — сказав з низким поклоном Тимош. — А колиж менї вибирати ся в дорогу?

— Куй зелізо, поки тепле. Не можна ворогови позволити, щоби ріс в силу. За кілька днів рушай. Побеш їх, сідай на волоському престолі, а ми вже тебе піддержимо!...

Коли Локсандра довідала ся про се, засумувала ся дуже. Якась нудьга, якесь зловіще прочуте морочило її. „Піде і не верне" — думала, заливаючи ся гіркими сльозами.

— Годі тобі горювати! — потішала її свекруха. — Така вже наша жіноча доля. І моя покійна мати таксамо плакала за батьком, коли він вибирав ся на війну. Не їсть, не пє, по ночах не спить, а все Бога просить, аби щасливо вернув ся. До трийцяти літ так себе зневоляла, так змарніла та спогадніла, що батькові немидою стала. Не плач!

Така розрада ще гірше ранила серце бідної Локсандри. Вона також боялa ся, щоби Тимош не перестав її любити, але не могла здержати ся від сліз.

Наспів вкінци день відїзду.

Тимош стояв перед Локсандрою в боєвій збруї, з пістолетами та кінджалом за поясом, з рушницею на плечах, високий, стрункий, свідомий своєї краси і сили. Ніколи не був він для неї таким гарним, таким дорогим і любим.

— Тимоше! Жите моє! — крикнула, кидаючись йому на шию. — Не пущу я тебе, не віддам нікому! Не розлучу ся з тобою!

А він обняв її сердечно, погладив ніжно по голові та промовив лагідно і мягко:

— Вспокій ся і не муч себе і других. Чи думаєш, що менї легко відїздити від тебе? Ну, будь спокійна. Я скоро упораю ся з Волохами, приїду назад, застану гарного сина і заживемо спокійно. Добре?

Ще раз пригорнув її, обтер очи, поцілував і вийшов зі сьвітлиці.

Перший раз, як вибирав ся в похід, обгорнула його така нудьга і така тривога. Він бажав остати ся з батьком, з жінкою, зі свояками, з тою Україною, яка ніколи не здавала ся такою дорогою, як нині. Утїкав перед самим собою, соромлячи ся тої хвилевої немочи. Щоби її покрити, гукнув на молодого наймита:

— Де кінь? Чи я маю ждати на нього? Коли тобі жите миле, давай його сюди!

— Розкував ся і повели його до кованя — відповів наймит.

— Тьфу на вас! Чому не оглянув скорше?

— Вчера я його оглядав і нічого, а нині розкував ся... Тут щось недоброго — говорив несьміло наймит.

— Ще що?! — крикнув Тимош і подивив ся так грізно, що той тільки очи спустив і не сьмів більше говорити.

Але не було ради. Треба було підождати. Всі вернули в хату і присїли. Раді були збути ся немилого пращаня як найскорше; тільки Локсандра тїшила ся кождою хвилею та не могла надивити ся на мужа.

Вкінци привели коня. Тимош обняв Локсандру, поцілував батька в руку і скочив у сідло. Слуга поправив стремена. Тимош зняв шапку, кивнув всїм головою і полетів на збірне місце, де його від години дожидало готове до походу військo.

— Будь здоров та вертай скорше! — кричав за ним батько.

— А привези нам гарного гостинця! — доповідали сестри.

Тільки Локсандра не промовила ні слова.

Як скаменїла стояла вона, а її очи бігли за мужом далеко, далеко...

(Дальше буде).